Prof. dr.
Laurențiu Rădoi

Ghenadie Georgescu – un ierarh apropiat de preoții săi

Între episcopii de seamă ai Râmnicului de la începutul secolului al XX-lea, se cuvine să-l evocăm cu aleasă cinste pe Ghenadie Georgescu, rămas în amintirea păstoriților săi prin desele vizite canonice, grija deosebită față de preoți, actele filantropice și înființarea revistei eparhiale *Luminătorul.* Deoarece puțini mai știu azi cine a fost, considerăm că este binevenită o succintă reconstituire a vieții și activității sale, mai ales că s-a scris prea puțin despre el, nefiind cunoscut, pe măsura realizărilor sale, de preoții și credincioșii olteni de azi.

Numit ca mirean Gheorghe, viitorul ierarh s-a născut la 20 aprilie 1855, în satul Petrești de Sus, din comuna Greci, județul Dâmbovița. Fiu de preot, a urmat clasele primare la Târgoviște, după care s-a înscris la Seminarul *Central* din București, absolvindu-l cu rezultate excepționale în 1875. În septembrie al aceluiași an, a fost numit profesor de Religie la Azilul *Elena Doamna* din Capitală, iar un an mai târziu a fost hirotonit preot pe seama capelei institutului, fondată de regina Elisabeta. În urma unui concurs susținut în toamna anului 1877, s-a transferat la Liceul *Mihai Viteazul,* iar din 1884 a predat și la Școala Normală a *Societății pentru învățătura poporului român* din București[1]. Ca profesor, a arătat o deosebită râvnă și pricepere pentru îndeplinirea îndatoririlor sale publice și dezvoltarea claselor defavorizate[2], având o imensă înrâurire asupra elevilor săraci, pe care i-a sprijinit ca un adevărat părinte duhovnicesc. Referindu-se la această perioadă, unul dintre apropiații și colaboratorii săi, profesorul Petre Gârboviceanu, directorul Casei Bisericii și al Școlii Normale, a scris cu o aleasă prețuire, într-un articol omagial: „Oriunde a fost chemat, P.S. Ghenadie a lucrat cu pricepere și cu inima. A fost omul datoriei în

1 P. G., „Moartea P. S. Ghenadie Georgescu, Episcopul Râmnicului-Noul Severin", în *Biserica Ortodoxă Română,* an. XXXVI (1912), nr. 9, p. 860 (se va cita BOR); † Dr. Veniamin Pocitan Ploeșteanu, *Biserica Ortodoxă Română din Paris,* București, Tipografia Cărților Bisericești, 1941, p. 128; Pr. Niculae Șerbănescu, „Episcopii Râmnicului", în *Mitropolia Olteniei,* an. XIV (1964), nr. 4-6, pp. 204-205 (se va cita MO); Pr. prof. Niculae Șerbănescu, „Aspecte din viața bisericească din Episcopia Râmnicului – Noul Severin, în preajma anului 1918", în *MO,* an. XXXI (1979), nr. 4-6, p. 304.

2 „P. S. Episcop al Râmnicului-Noului Severin: D. D. Ghenadie", în *Luminătorul,* an. II (1910), nr. 8-9, p. 3 (se va cita L).

toată puterea cuvântului! La Azilul Elena Doamna era mâna dreaptă a Doctorului Davila și a lui Barbu Constantinescu. Părintele adevărat al nenorocitelor de orfane era însă preotul G. Georgescu! Unde-l căutai, acolo-l găseai în serviciul lor pentru a le asigură o existență cinstită. Ca profesor era un model, care se impunea tuturor. Nu știa ce înseamnă lipsa de la datorie. Părinte pentru elevi; prieten adevărat pentru colegi. De aceea era iubit și respectat de toți. Nu voi uita niciodată, ca fost director al lui, cât a lucrat el pentru armonia desăvârșită între colegi și pentru îndeplinirea conștiincioasă a datoriei, cele mai puternice mijloace pentru buna educație a școlarilor".

Pierzându-și soția de tânăr, și-a găsit alinarea în viața retrasă, dedicată rugăciunii[3], și în studiu, urmând cursurile Facultăților de Litere și Teologie din București[4]. Dornic de învățătură, în anul 1895 a cerut concediu pentru a-și desăvârși cunoștințele la Paris. Deși n-a primit aprobare, nu s-a descurajat, rămânând în țară, unde și-a luat licența în Teologie. A ajuns totuși în capitala Franței, la 22 iulie 1896, fiind trimis superior al Capelei ortodoxe române,[5] pe care a păstorit-o până la 1 februarie 1902, când a revenit acasă[6]. Întrucât, la 29 martie 1897, ministrul Cultelor dorea să fie numit la biserica din Paris arhiereul Meletie Dobrescu Gălățeanul, mitropolitul primat Iosif Gheorghian i-a răspuns astfel: „actualmente se află la Paris preotul Gheorghe Georgescu, numit în regulă și întărit cu decretul regal Nr. 3059/96 și, prin urmare, nu poate fi descărcat, decât prin sentință judecătorească"[7]. Din puținele izvoare documentare, știm că aici s-a dovedit „un inimos român cârmuit de un patriotism luminat", fiind stimat de întreaga comunitate românească[8]. După cum însuși avea să mărturisească, atât ca profesor, timp de peste două decenii, cât și ca păstor al comunității din Paris, a avut dorința „de a sădi în mintea credincioșilor cât mai multă credință și de a apăra cu râvnă prestigiul Bisericii noastre"[9].

Episcop-vicar la Iași. Pentru viața lui curată, la 21 februarie 1902, a fost ales arhiereu, cu titlul de *Băcăoanul,* fiind hirotonit la sărbătoarea Sfântului Gheorghe, în Catedrala Mitropolitană din Iași[10]. Cu acest prilej,

3 P. G., *Moartea P. S. Ghenadie Georgescu...*, pp. 857-862.

4 Administrațiunea Casei Bisericii, *Biserica Ortodoxă și cultele străine din Regatul Român,* București, Institutul de Arte Grafice *Carol Gobl*, 1904, p. CXLVII.

5 † Dr. Veniamin Pocitan Ploeșteanu, *Biserica Ortodoxă Română...*, p. 128.

6 Administrațiunea Casei Bisericii, *Biserica Ortodoxă...* p. CXLVII.

7 † Dr. Veniamin Pocitan Ploeșteanu, *Biserica Ortodoxă Română...*, p. 128.

8 P. G., *Moartea P. S. Ghenadie Georgescu...*, p. 850.

9 „Cuvântarea rostită de P. S. S. Arhiereu Ghenadie Băcăoanu în ziua de 23 aprilie 1902, cu ocazia hirotoniei P.S. S. ca arhiereu în catedrala mitropolitană din Iași", în *BOR*, an. XXVI (1902), 1, p. 72.

10 P. G., *Moartea P. S. Ghenadie Georgescu...*, p. 861; Niculae Șerbănescu, *Episcopii Râmnicului...*, p. 205. *P. S. Episcop al Râmnicului-Noului Severin: D. D. Ghenadie...*, p. 4.

în îndătinata cuvântare, „cel mai smerit servitor al Bisericii" i-a adus mai întâi mulţumiri lui Dumnezeu, apoi regelui, membrilor Sfântului Sinod, ministrului Cultelor şi guvernanţilor, iar la final, mitropolitului Moldovei, concluzionând: „viitorul e în purtarea de ştiinţă a lui Dumnezeu. Dar dacă Bunul Dumnezeu va continua şi de acum înainte să-mi acorde binevoitorul şi atotputernicul Său sprijin, sper că voi putea să apăr şi de acum înainte să lupt pentru apărarea tezaurului strămoşeştii noastre credinţe"[11]. Deşi nu avem prea multe date despre activitatea sa la Iaşi, sursele vremii ne arată că în luna mai a fost numit vicar, iar la scurt timp i s-a încredinţat egumenia Bisericii *Sfântul Spiridon* şi a Schitului Tărâţa, amplasată în preajma oraşului[12]. În calitate de episcop-vicar, „a scris cartea vieţii sale proprii, evlavia, cinstea, corectitudinea, prudenţa şi pacea", fiind „respectat de toţi câţi aveau prilejul să-l cunoască"[13]. Aşa cum reiese din documente, la 3 martie 1902, a participat, alături de episcopul Calist Botoşăneanul, la instalarea arhiereului Conon Arămescu-Donici ca episcop la Huşi, la 10 octombrie 1907 a participat la sfinţirea picturii paraclisului episcopal, împreună cu mitropolitul Partenie Clinceni al Moldovei şi episcopul Atanasie Mironescu al Râmnicului,[14] iar la 27 ianuarie 1909 a fost prezent la slujba de înmormântare a mitropolitului primat Iosif Gheorghian la Mănăstirea Cernica[15]. Se cuvine să precizăm că din 30 decembrie 1908, în urma demisiei ierarhului moldovean, prin decret regal, a girat treburile Mitropoliei[16] până la alegerea noului ei titular, Pimen Georgescu, instalat în urma slujbei săvârşite chiar de el, la 15 februarie 1909[17].

Episcop la Râmnic. A deţinut demnitatea de vicar până la 22 martie 1909, când a fost promovat episcop al Râmnicului, cu 147 de voturi, din 149. În cuvântul de mulţumire, a promis că va merge în întreaga eparhie pentru a vedea cum îşi îndeplinesc preoţii misiunea şi care sunt nevoile sufleteşti ale credincioşilor, nădăjduind ca, prin purtare, să fie pildă celor pe care îi va păstori: „Voi fi streajă neadormită în păstrarea tezaurului strămoşesc al credinţei noastre; voi propovădui pacea, liniştea şi înfrăţirea, drept îndreptând cuvântul adevărului pentru ca sfânta noastră ţară să

11 *Cuvântarea rostită...*, p. 69-72.

12 *P. S. Episcop al Râmnicului-Noului Severin: D. D. Ghenadie...*, p. 4.

13 P. G., *Moartea P. S. Ghenadie Georgescu...*, pp. 850, 861.

14 Arhim. lect. dr. Emilian Nica, *Aduceți-vă aminte de înaintașii voștri. Arhiepiscopia Iașilor între anii 1900-1948*, Editura *Doxologia*, Iași, 2009, pp. 41, 93.

15 P. G. „Moartea I. P. S. Mitropolit Primat Iosif Gherghian", în *BOR*, an. XXXII (1909), nr. 11, p. 1210.

16 „Acte oficiale. Demisia I. P. S. Mitropolit al Moldovei și Sucevei, D. D. Partenie", în: *BOR*, an. XXXII (1909), nr. 10, p. 1083; La 12 octombrie 1908, a solicitat concediu în cadrul Sfântului Sinod, până la 15 octombrie, pentru a pregăti sărbătorirea Sfintei Parascheva, ocrotitoarea orașului Iași.) vezi „Acte oficiale. Sumarul ședinței din 12 octombrie 1908", în *BOR*, an. XXXII (1908), nr. 8, p. 848.

17 Emilian Nica, *Aduceți-vă aminte...*, p. 102.

se înalțe și să se întărească [...] voi lua toiagul apostolesc și mă voi duce nu numai în satele populate și apropiate, dar chiar în cele mai depărtate. Voi lucra la ridicarea prestigiului și autorității morale a preotului, călăuzindu-l cu blândețe și frăție întru împlinirea sfintei lui misiuni pe care o are. Voi îmbărbăta pe creștini să se apropie cu iubire și să urmeze fără șovăire pe păstorul lor sufletesc, care le dorește ca viață să aibă și mai mult să aibă, pentru ca, în așa fel, sfânta credință să pătrundă și mai mult în sufletul lor"[18]. Impresionat de discursul lui, Spiru Haret, ministrul Cultelor, l-a felicitat, spunându-i între altele următoarele: „Așa cred și eu că trebuie să se înțeleagă înalta și sfânta chemare a unui episcop. Să se coboare în mijlocul păstoriților; să-i cunoască și să-i îndemne pe căile cele bune și folositoare. Să nu rămână sat din cel mai îndepărtat colț al eparhiei pe care să nu-l fi vizitat și studiat de aproape. Să colinde eparhia în lung și în lat, cu timp și fără timp, și să dea hrană duhovnicească pentru împrejurare"[19].

Învestit la 24 martie, ierarhul a făgăduit că va depune toate eforturile pentru a-și „înălța sufletește și îmbunătăți trupește" păstoriții, exprimându-și recunoștința că a fost ales în această parte a țării, pe care o considera „leagănul naționalității noastre", de unde „au pornit mișcări inimoase pentru binele scumpei noastre țări". Conștient de misiunea încredințată, la instalarea din 26 martie și-a arătat din nou bucuria, întrucât a ajuns „în patria naționalismului, de unde au pornit ideile cele mai inimoase și soluțiunile cele mai fericite pentru preamărirea și întărirea neamului nostru [...] în frumoasa, mănoasa și binecuvântata de Dumnezeu Oltenie, care prin excelență este presărată de cele mai mărețe și strălucitoare monumente religioase și pe care Majestatea Sa Regele, scumpul nostru Suveran, cu ocazia unei vizite făcute în această parte a țării, într-o cuvântare plină de înflăcărat patriotism, a numit-o pe drept cuvânt: «mărgăritarul coroanei regale»"[20]. Începea astfel o nouă etapă în viața sa și a Episcopiei Râmnicului, care va fi însă de scurtă durată, dar cu realizări deosebite, demne de omagiat.

Activitatea pastorală. Fire blândă, dar energică, crescut pentru propovăduirea credinței și conducerea Bisericii,[21] Ghenadie s-a dovedit timp

18 G., „Alegerea, învestitura și instalarea noilor episcopi", în: *BOR*, an. XXXIII (1909), nr. 1, pp. 14-17; „Cronică. Alegerea noilor episcopi", în *Candela*, an. XXVIII (1909), nr. 5, p. 325 (se va cita C); „Viața bisericească. Din Biserica României, în *Revista Teologică*, an. III (1909), nr. 4, p. 232 (Ales împreună cu episcopul Dunării-de-Jos, Nifon Ploeșteanul, la învestitura și instalarea în scaun, „au făcut frumoase făgăduințe înaintea marelui colegiu, a Măjestății Sale Regelui și a poporului credincios, legându-se că vor păstori cu înțelepciune, dreptate și dragoste și vor face să se răspândească roadele vieții creștinești în toate păturile sociale ale turmei care li s-a încredințat spre păstorire" (se va cita RT); „P. S. Episcop al Râmnicului-Noului Severin: D. D. Ghenadie", în *L*, an. II (1910) nr. 8-9, p. 4; P. G., *Moartea P. S. Ghenadie Georgescu...*, p. 862 (*„...Așa a vorbit P. S. Ghenadie și așa a lucrat ca episcop!".*).

19 „Ghenadie, Episcop al Râmnicului Noul-Severin, Cuvinte adevărate", în *L*, an. III (1912), nr. 8-9, p. 2.

20 G., *Alegerea, învestitura...*, pp. 20-21, 28.

21 P. G., *Moartea P. S. Ghenadie Georgescu...*, p. 850.

de peste trei ani un ierarh „priceput, harnic, drept, bun, milos", care a avut grijă de așezămintele religioase, a susținut mișcarea filantropică, a reorganizat viața în mănăstiri și „a făcut din administrația eparhială un exemplu de conducere corectă și conștiincioasă". Vrednic gospodar și păstor înțelept, a rămas cunoscut mai ales prin vizitele sale canonice în întreaga eparhie, care aveau drept scop o cercetare mai îndeaproape a problemelor păstoriților săi și, în chip deosebit, ale preoților, cărora le-a dat la 16 aprilie 1909 o cuprinzătoare pastorală în vederea unei bune activități în parohie: „Să dați tuturor mângâierile religiei, totdeauna și pretutindenea, cu vreme și fără de vreme, în toate împrejurările vieții. Să fiți paznici neadormiți pentru mântuirea sufletelor credincioșilor, căci grea răspundere veți avea înaintea Dreptului Judecător pentru pierderea lor. Sunteți datori ca creștini și ca români să fiți în adevăr părinți sufletești ai credincioșilor voștri, sfetnici luminați, povățuitori statornici [...] În satele și obștile ce păstoriți, aveți un bun și inimos tovarăș de muncă: Aveți pe învățător. Legați cu el prietenie sinceră și luptați laolaltă; cucerniciile voastre prin biserică, iar el prin școală, la înălțarea morală și materială a poporului, căci buna și înfloritoarea stare morală și materială a unui popor face tăria lui și a țării!". În partea finală a acestor îndemnuri, s-a adresat cinului monahal, atrăgându-i atenția să nu uite jurământul făcut înaintea altarului, de a se jertfi lui Dumnezeu: „Toată viața să v-o petreceți în muncă și rugăciune! Mănăstirile și schiturile să fie locașuri de evlavie și de înălțare sufletească!"[22]

Abil conducător al sufletelor, „în adevăratul spirit evanghelic și desăvârșit cunoscător și al vremurilor"[23], și-a înțeles în cel mai înalt chip menirea, ducându-și la îndeplinire cu smerenie și încredere „acea admirabilă parte a discursului său ținut înaintea Marelui Colegiu și în care atât de impresionabil a pus în discuție chestiunea apostolatului în mijlocul satelor și obștilor"[24]. La scurt timp de la numire, și-a vizitat fiii duhovnicești din întreaga eparhie, fiind asemănat „cu albina cea sârguitoare și înțeleaptă, care adună nectarul din toate florile"[25]. Astfel, după numai cinci luni de la urcarea sa pe scaunul vlădicesc, primul număr din revista eparhială *Luminătorul* menționa următoarele: „După ce a vizitat pe rând cele cinci județe ale acestei Eparhii, mai ales în orașele lor de reședință, de astă dată P.S.Episcop pășește pentru zile și săptămâni întregi în mijlocul populației de la sate, între țărani și poporul de jos. Această coborâre în mijlocul poporului, fiind un semn de reapropriere a spiritului antic creștin, când apostolii nu aveau altă țintă decât aceea de a fi veșnic în mijlocul poporului, ni se pare că împlinește pe deplin dorința Mântuitorului: mergând învățați toate neamurile..."[26]. Precum era de așteptat, aceste vizite au lăsat o frumoasă impresie între preoții din județul Gorj, prestigiul lor crescând mult în fața credincioșilor. Cei merituoși au fost lăudați și încurajați în munca lor, iar cei mai puțin interesați de cele duhovnicești au fost în mare parte îndreptați. Vorbind despre însemnătatea apostolatului la biserica din Peșteana de Jos, a afirmat „că această ușurință a muncii episcopale se așteaptă mai ales de la preoții noștri tineri și de

22 † Ghenadie, „Carte pastorală", în *BOR*, an. XXXIII (1909), nr. 2, pp. 135-137.

23 P. G., *Moartea P. S. Ghenadie Georgescu...*, p. 862.

24 *P. S. Episcop al Râmnicului-Noului Severin: D. D. Ghenadie...*, p. 3.

25 „Vizita canonică a Prea Sfințitului Episcop al Eparhie Râmnicului «N. Severin» D. D. Ghenadie în jud. Romanați (an. 1910)", în *L*, an. II (1911), nr. 17-19, p. 28.

26 P. Lombardul, „Câteva însemnări despre activitatea P. S. Episcop Ghenadie", în *L*, an. I (1909), nr. 1, p. 3.

școală nouă, de a cărora colaborare se simte multă necesitate în opera de însănătoșire morală și religioasă a populației noastre”[27].

Nu mai puțin însemnate sunt și vizitele din județul Vâlcea, unde nu a pierdut nicio ocazie să se apropie sufletește de credincioși, abordând diferite subiecte în cuvântările sale. Dacă la 20 iunie 1910 i-a învățat pe cei prezenți la slujbă la Mănăstirea Govora despre datoriile lor față de Biserică și Stat[28], la 31 august 1911 le-a vorbit sătenilor din Milostea despre misiunea preotului în parohie: „El este chemat la săvârșirea celor mai însemnate acte ale vieții: botezul, căsătoria și moartea. Binecuvintează leagănul copilăriei, întărește unirea dintre bărbat și femeie, se roagă pentru cei morți. Preotul trebuie să fie prietenul tuturor oamenilor; să mângâie pe cei întristați, să apere pe cei slabi, să sprijinească pe cei neajutorați de nimeni, să fie tatăl orfanilor și sfătuitorul în bine al tuturor credincioșilor”[29]. Conturându-i personalitatea, cunoscutul preot Teodor Bălășel avea să spună după sfințirea bisericii din Zlătărei: „P.S. Episcop Ghenadie este un păstor blând, în cel mai larg înțeles al cuvântului, smerit, nu mândru și înfumurat, răbdător și cât se poate de îngăduitor, din care pricină poporul se îmbulzește în jurul P.S. Sale și-i ascultă cu drag și multă evlavie cuvintele. Cu un cuvânt, în jurul P.S. Sale domnește un duh cu adevărat democratic, cu adevărat apostolic și bisericesc, ceea ce face mult bine mai ales în aceste vremuri. Cu asemenea păstori se poate face mult bine Bisericii”[30].

Aflat în mijlocul credincioșilor din satul Deveselu, județul Mehedinți, „într-o cuvântare plină de autoritate și de blândețe arhierească”, episcopul a descris „sfânta taină a căsătoriei cu frumoasele sale rezultate pentru progresul societății omenești și creștinești, îndemnând pe cei ce trăiesc păgânește să se lepede de o astfel de stare păgubitoare sufletului și corpului”, întrucât „numai așa localul măestos ce au clădit va fi pentru toți un izvor de binecuvântare cerească”[31]. Preocupându-se de înălțarea și renovarea bisericilor din cuprinsul eparhiei, în parohia Dedovița i-a îndemnat pe credincioși să-și dea concursul pentru înfrumusețarea locașului, având exemplul celorlalte sate dimprejur, unde bisericile sunt adevărate case dumnezeiești, să nu se mulțumească cu cele lăsate de strămoși, care au ridicat edificiul după cerințele vremii, și să ia pildă chiar din gospodăriile lor pe care le modifică și adaptează pretențiilor vremii[32]. Mult mai

27 „Vizitele canonice ale P.S. Episcop D. D. Ghenadie al Râmnicului Noului-Severin”, în *L*, an I (1909), pp. 5-6.

28 Prepa, „Vizite canonice”, în *L*, an. I (1910), nr. 20-21, p. 5.

29 C. St. C., „Vizite canonice în jud. Vâlcea”, în *L*, an. III (1911), nr. 3-4, p. 7.

30 Pr. Teodor Bălășel, „O vizită canonică și o sfințire de biserică”, în: *L*, an. II (1910), nr. 8-9, pp. 9-12.

31 Asistent, „Vizita canonică a P.S. Episcop Ghenadie al Râmnicului în județul Mehedinți”, în *L*, an. II (1910), nr. 2-3, pp. 5-6.

32 „Vizita canonică a P. S. Episcop al Râmniclui D. D. Ghenadie, în jud. Mehedinți, pe anul 1911”, în *L*, an. IV (1912), nr. 1-2, p. 23.

mișcătoare este însă predica ținută la 21 septembrie 1911 în parohia Greci, unde, vorbind despre evenimentele din anul 1907, a precizat că „preotul are sfânta datorie de a îndemna mereu la ordine și liniște, îndemnând pe fiecare să priceapă că meritul consistă în munca cinstită și în îndeplinirea cu sfințenie a datoriilor impuse de Stat și Biserică. În acest sens să muncească apostolii satelor pentru a atrage recompensa omenească și dumnezeiască”[33].

Cercetându-i pe credincioșii doljeni, la 8 noiembrie 1909 a săvârșit Sfânta Liturghie la biserica Harșu din Craiova, unde a vorbit despre sfinții îngeri[34], iar la 15 august 1910 a participat la hramul Bisericii *Madona Dudu,* subliniind în predica sa că „faptele bune pecetluiesc vrednica noastră amintire pentru urmași. Poate să fie cineva oricât de avut, dacă nu și-a sigilat numele prin milostenii și opere de caritate publică, el nu a legat nimic pe altarul nemuririi”[35]. Venirea sa în parohia Tatomirești a fost salutată cu mare bucurie de preotul Pavel Călugărescu, care, în cuvântul de întâmpinare, a spus: „ca un înger al păcii, plin de multă drăgălășie, Prea Sfințite Stăpâne, ne aduceți darurile iubirii și ale credinței la toată casa oropsită, alergând să ștergeți lacrimile orfanilor și să zburați sub fereastra celui cu lege și celui fără de lege”[36].

La fel de importante sunt și vizitele din județul Romanați (actualul Olt), unde a participat la slujbe și la sfințiri de biserici, predicând păstoriților ori de câte ori a avut ocazia. De pildă, la slujba din 2 octombrie 1910, de la parohia Dăbuleni, interpretând la Sfânta Liturghie parobala talanților, a afirmat că „nimeni nu poate cârti împotriva lui Dumnezeu că i-a dat prea mic talant. Talantul mic este imaginea aluatului mic, dar, prin îngrijire, mare cantitate de făină dospește. Sluga cea netrebnică care prin lenevire a ascuns unicul talant, prin aceeași lenevire putea pierde și pe cei mulți, neproducând nimic nici pentru sine, nici pentru Domnul său [...] Dumnezeu, ca stăpân, a făcut pre unul bogat, iar pre altul sărac de daruri; după cum olarul din lutul său face vase mai de preț sau mai ordinare”[37]. Cu prilejul sfințirii bisericii din Dăbuleni, a ținut să recompenseze elevii școlii de fete și băieți cu suma de 100 lei, „pentru buna întâmpinare și felul cuminte în care s-au prezentat”[38]. De-a dreptul impresionat de prezența sa printre oameni, preotul Dimitrie Bobicescu din satul Bobicești avea să

33 „Vizita canonică a P. S. Episcop al Râmniclui D. D. Ghenadie, în jud. Mehedinți, pe anul 1911”, în *L*, an. III (1912), nr. 19-21, p. 24.

34 „Notițe și informațiuni”, în: *L*, an. I (1909), nr. 6, p. 15.

35 Asistent, „Serviciu și vizita episcopală”, în *L*, an. II (1910), an. 2, nr. 1, p. 1.

36 Pr. Pavel Călugărescu, „Cu privire la vizitele canonice făcute în Eparhia Râmnicului N. Severin de P. S. S. Episcop Eparhiot D. D. Ghenadie”, în *L*, an. III (1911), nr. 7-8, p. 11.

37 Pr. asist. Nicolae Barzeanu, „Slujbă episcopală”, în *L*, an. II (1910), nr. 4-5, p. 7.

38 „Notițe și informațiuni”, în *L*, an. II (1910), nr. 4-5, p. 24.

spună cu admirație: „Sunt preot de peste 50 de ani și în viața mea n-am văzut nici n-am auzit de vreun episcop să-și înțeleagă rostul așa cum văd că și-l îndeplinește P.S.S.Episcop. Sunt sigur, adaugă părintele, că dacă și pe vremuri Episcopii ar fi făcut așa, coborându-se în mijlocul poporului și să vie în atingere directă cu clericii, îmbărbătându-i la muncă, apreciind pe cei vrednici și dându-i pildă și dojenind părinteşte pe cei mai nepricepuți, n-am fi ajuns la atâta pierdere pe terenul religios și moral”[39].

Alți preoți aveau să-i dedice versuri, precum este cazul lui Iorgu Firulescu, de la parohia Cornu, județul Dolj, care a scris poezia *Prin exemple la fapte!* (*Preasfințitul Episcop Eparhiot D. D. Ghenadie),*[40] și al lui I. Iorgulescu, care, cu prilejul sfințirii bisericii din comuna Deveselu, județul Mehedinți, a rostit *Odă Prea S-tului Episcop al Eparhiei Râmnicul-Noul Severin D.D.Ghenadie Georgescu,* reliefând activitatea sa neobosită, în ciuda intemperiilor vremii, care „Nu vă-mpiedică de-a merge dintr-un sat-n altul sat / Să-n demnați Creștinătatea spre credință și virtute; / Să păstreze cele datini cum părinții le-au lăsat”[41].

Rezultatul acestor întâlniri cu credincioșii din fiecare colț al eparhiei oltene ni-l arată un alt slujitor în paginile revistei *Luminătorul* din 1911: „Efectele acestor vizite canonice sunt mai presus de orice așteptare: bisericile vechi, deteriorate de vremuri, construite de lemn, mici și neîncăpătoare, se înlocuiesc pe fiecare an cu temple monumentale de zid, demne de Dumnezeu și de numele de creștin și român; de la venirea P.S. Episcop Ghenadie, nu se mai construiesc biserici de lemn, căci P.S. Sa s-a încredințat personal de lipsa de soliditate a lor și apoi numai în judetul Mehedinți sunt peste 50 biserici în construcție; preoții buni sunt lăudați și emulați; cei răi sunt îndrumați pe calea bună; iar credincioșii îndemnați la viața creștinească șí fapte caritabile”[42]. Pornind de la aceste considerente, în urma vizitelor din toamna anului 1912, avea să se scrie astfel în respectiva publicație: „În toate cuvântările P.S. Sale, a ținut să cimenteze în toți fiii săi duhovnicești ideea că poporul român nu s-a menținut în trecut decât numai grație credinței vii în Biserica strămoșească și că, în viitor, nu va putea exista decât numai grație sentimentelor religioase și naționale pe care le vor cultiva în masa poporului cele două instituții de frunte: Biserica și școala [...] P.S. Sa face atenți pe preoții nevoiași că au mare răspundere înaintea lui Dumnezeu și le amintește toate locurile din Sfintele Scripturi asupra cărora trebuie să cugete adânc, pentru ca să nu primească

39 Ioanichie, „Fapte”, în *L*, an. III (1911), nr. 5-6, p. 10.

40 Pr. Iorgu Firulescu, „Prin exemple la fapte! (Preasfințitul Episcop Eparhiot D. D. Ghenadie)”, în *L*, an IV (1912), nr. 1-2, pp. 2-3.

41 Pr. ec. I. Torgulescu, „Odă Prea S-tului Episcop al Eparhiei Râmnicul-Noul Severin D. D. Ghenadie Georgescu”, în *L*, an. IV (1912), nr. 3-4, pp. 4-5.

42 Un Cleric, „Un răspuns”, în *L*, an. III (1911), nr. 3-4, p. 2.

sentința de condamnare a slugii viclene și leneșe, ci să caute a se asemăna aceleia care s-a făcut vrednică de plăți din partea Stăpânului său”[43].

Având în vedere importanța predicii în fața enoriașilor, episcopul Ghenadie a dat prin protoieriile eparhiei o circulară către preoții din toate județele, ca să îi acorde o mai mare atenție în biserică, pentru a-i învăța pe credincioși adevărurile de credință: „e nevoie ca preoții din toate comunele și obștile sătești să predice cuvântul Domnului atât în biserică, cât și în afară de biserică. În biserică, le va explica cu cuvinte alese și pe înțelesul tuturor rostul Bisericii, datoriile ce le au către Dumnezeu, către sine și către aproapele, datoriile către mai marii lor, către Biserică, către țară și către autorități. În afară de biserică, îi va lumina cu povețe părintești la toată slujba ce va face și în tot momentul, fie în casă, pe cale, la munca câmpului, oriunde, care este calea cea dreaptă a adevăratului creștin și cetățean [...] Cei ce se vor distinge prin predici și îndemnări pastorale mi le veți trimite la vreme spre a-i avea în vedere la cinstirea lor cu ranguri bisericești, iar cei ce se vor lenevi vor fi aspru pedepsiți. Predicile distinse ale unora ca aceștia se vor înainta cancelariei Sfintei Episcopii, care va dispune publicarea lor”[44].

După cum am văzut, el însuși a rostit zeci de predici în cadrul slujbelor oficiate, aducând cuvânt de învățătură, mângâiere și încurajare ascultătorilor: „știa să vorbească și minților, dar mai ales știa să vorbească inimilor [...] a fost unul din oamenii și demnitarii care iubesc lumea și păsurile ei, pentru că, mai ales ca demnitar, autoritatea sub care a ținut pe cei mici și prin care i-a împins la muncă n-a fost autoritatea terorii, care este semnul hotărâtor al sufletelor mici, ci autoritatea bunătății, care este semnul deosebitor al sufletelor de elită și prin care numai omul poate să inspire și celor mai mici, și celor egali, și chiar celor mai mari decât sine adevăratul cult al datoriei și adevărata dragoste pentru binele obștesc”[45]. La 6 decembrie 1909, la hramul Catedralei episcopale, a mărturisit, la finalul slujbei, că dorința sa este „ca preoțimea română din latura despre apus a țării să se îndrume pe noi căi sănătoase de primenire morală, în interesul poporului dreptcredincios român”[46].

Deosebit de impresionant este zugrăvit chipul său de predicator desăvârșit de studentul Nicolae Bălan, viitorul mitropolit al Ardealului, cu prilejul unei vizite în Eparhia Râmnicului în anul 1912: „Slujea Preasfințitul înconjurat de preoții Episcopiei, iar răspunsurile la Liturghie le dădea corul nos-

43 „P. S. Episcop Eparhiot în vizite canonice”, în *L*, an. IV (1912), nr. 5-6, pp. 7-8.

44 Diac. N. Runceanu, „Circulara P. S. Episcopul Râmniculuiu-Noul Severin D. D. Ghenadie, privitoare la îndemnul preoților de a predica”, în *L*, an. I (1909), nr. 4, pp. 4-5; „Informațiuni”, în *L*, an I (1909), nr. 3, p. 8.

45 P. G., *Moartea P. S. Ghenadie Georgescu...*, pp. 855-856.

46 Asistent, „Serbarea hramului Sf. Episcopii de Râmnic”, în *L*, an. I (1910), nr. 9, p. 15.

tru. Spre sfârșitul slujbei, Preasfinția Sa, o figură înaltă și impunătoare, a ieșit înaintea ușilor împărătești ca să ne vorbească. Adresându-nise nouă cu tactul omului care știe ce nu trebuie să spună, dar spune tot ceea ce crede că cu o asemenea ocazie sufletele sunt mai dispuse să primească și să păstreze cu folos, ne-a cuvântat despre Pogorârea Duhului Sfânt prin Care Apostolii Domnului au fost întăriți în credință ca să rostească cu însuflețire și fără de teamă evanghelia mântuirii; ne-a spus cum prin o mare credință s-a susținut poporul românesc în curgerea grelelor veacuri trecute; ne-a vorbit despre Mănăstirea Cozia, unde-și doarme somnul Mircea și mama lui Mihai Viteazul, apoi de alte monumente venerabile și fapte glorioase petrecute în cuprinsul eparhiei și care sunt strălucite dovezi că strămoșii noștri prin credință au biruit și tot prin ea au trăit o viață culturală. Ca încheiere a acestora, ne-a dat un călduros îndemn să ne adăpăm sufletele din izvorul Evangheliei și al istoriei noastre, ca, întărindu-ne credința în Dumnezeu și credința în viitorul neamului nostru, să lucrăm cu râvnă și devotament pentru binele acestuia. Cuvintele acestea pline de căldură au făcut asupra noastră o adâncă impresie și lacrămi de emoție curgeau din ochii multora. Mă gândeam atunci, între alte gânduri trezite de cuvintele auzite, la binele mare ce-l duce cu sine și-l împrăștie acest păstor, prin vizitațiunile de cari ni se spusese, în toate părțile eparhiei sale"[47].

În afară de activitatea sa misionară, una dintre măsurile înțelepte și aducătoare de roade pentru clerul și credincioșii olteni a fost dispoziția luată ca toți preoții să participe la conferințe pastorale în centrele județelor: „i-a stimulat în conferințele pastorale, de aproape îmbrățișate cu o dragoste nețărmurită ce respira din toate cuvântările și urările ce-i prisoseau de-a dreptul din inimă în aceste prilejuri"[48]. În acest sens, la 16 iulie 1909, a ținut o conferință protopopească în Sala Spiritualului Consistoriului eparhial, unde s-a discutat despre înființarea unei societăți clericale și filantropice, care să cuprindă pe toți preoții din aceste ținuturi, conferințele preoțești, menite să îmbogățească cultura clerului și să-l lămurească asupra chemării sale, și apariția unei reviste ca organ de manifestare și stimulare a celor tineri. Cu acest prilej, le-a spus protopopilor că au „îndatorirea de a bătători un drum plin de spini și ciulini pentru că, odată limpezită calea, să poată intra și preoțimea respectivelor județe pe făgașul cel de înnoire și edificare". Cu privire la revista teologică, a precizat rolul presei, „care din nenorocire nu este totdeauna bine înțeles, fiindcă presa, fiind o școală, se așteaptă lumini de la ea, iar nu zăpăceală, confuzie în spirite și acea polemică atât de nedreaptă și personală, care nu numai că nu ne hrănește întru nimic și nu ne înalță, dar adesea pervertește în noi acel bun simț și dreapta înțelegere a lucrurilor [...] Această revistă doresc și vreau s-o pornească tinerimea teologică în cuprinsul acestei Eparhii și ca să fie faclă de lumină, de știință și de spirit creștinesc, în care adevărul și dreptatea să predomine acele porniri și datini care, dacă între profani nu pot caracteriza pe un bun și chemat scriitor, cu atât mai vârtos pe un fiu al Bisericii și gazetar pretins bisericesc". Referitor la înființarea unei societăți clericale din care să facă parte toată preoțimea din eparhie, a propus ca „ea sa fie chemată să transmită între preoțime acel sentiment de solidaritate, încât, ca într-un organism, să fie partea către tot în acei și indisolubila legă-

47 N. B., „† P. S. Sa Episcopul Ghenadie al Râmnicului", în *RT*, an. VI (1912), nr. 20-22, pp. 591-592.

48 P. G., *Moartea P. S. Ghenadie Georgescu...*, p. 859.

tură în care este corpul pentru fiecare membru în parte[49].

Fără a intra în amănunte, putem nota că prima conferință pastorală a avut loc la Craiova, în zilele de 17–18 august 1909, întrunind peste 150 de preoți, în localul școlii *Madona Dudu*[50]. Din ziarul *Doljiu,* publicat la 19 august, aflăm o telegramă a sa către președintele conferințelor preoțești, preotul Gr. Popescu Breasta, prin care își exprimă regretul de a nu putea fi în mijlocul clerului la aceste conferințe „menite să ridice nivelul cultural al preoțimii și al poporului din acea latură a județului. O preoțime conștientă, pătrunsă de misiunea și chemarea ei cea sfântă este o adevărată fericire pentru țara noastră. Pentru aceasta am aprobat cu toată buna voință începerea conferințelor în toată eparhia și doresc ca roadele lor să se arate mult mai degrabă spre a noastră mulțumire sufletească"[51].

Merită să evocăm apoi conferința desfășurată în județul Gorj, în zilele 18-19 noiembrie, pe care Ghenadie o dorea „un focar făuritor de credințe puternice, de apostoli convinși și deplin înarmați întru conducerea turmei lui Hristos"[52]. De asemenea, nu trebuie nesocotită conferința preoțimii vâlcene din 24 noiembrie 1909, desfășurată în sala bibliotecii episcopale, în prezența ierarhului, care, în cuvântul de deschidere, a descris importanța acestei eparhii în istorie, unde s-au plămădit multe din ideile renăscătoare ale statului: „Și cele mai însemnate ale noastre figuri istorice sunt strâns legate de așezămintele noastre religioase. Preasfinția Sa amintește într-un minunat cadru de duioasă povestire de osemintele Voievodului Matei, îngropate la Arnota; de Mănăstirea Hurezului în legătură cu faptele Voievodului Brâncoveanu; de Cozia, unde zac osemintele lui Mircea și ale monahiei Teofana, muma lui Mihai Viteazul"[53].

Adânc mișcat de cuvintele frumoase primite din partea clerului romanațean, cu prilejul conferințelor din județul Romanați, susținute pe 12-13 ianuarie 1910, vlădica i-a trimis preotului Gr. Popescu-Breasta o telegramă, urându-i „deplin spor în via Domnului", iar „aceste conferințe să cimenteze puternic legăturile întru cele de folos ale preoțimii noastre, desăvârșindu-i prin luminile cunoștinței și înțelegerii cu deplinătate a datoriilor sacerdotale și a evangheliceștilor învățături"[54]. Dintr-o altă telegramă către revizorul bisericesc deducem că ierarhul își dorea ca aceste conferințe „să fie nou izvor de lumină și întărire întru dreapta credință, precum și prilej de o mai puternică însuflețire și stare întru păstorirea binecredincioasei turme pentru fericirea și înălțarea scumpei noastre Biserici ortodoxe naționale și a neamului nostru românesc"[55].

Pentru a-și îndeplini cu prisosință datoria de întâistătător, la 11 august 1910 a convocat protoiereii din eparhie, la dorința ministrului Școalelor, cu scopul de a discuta despre viitoarele cercuri culturale ale preoților cu învățătorii, iar a doua zi a chemat la reședința sa, pentru același lucru, revizorii școlari[56]. Iată ce scria, de exemplu, într-o adresă către ministrul de atunci: „Ca unul care am dorit din tot sufle-

49 P. Lombardul, *Câteva însemnări...*, pp. 3-4.

50 Asistent, „Conferințele pastorale generale ale clerului doljan", în *L*, an. I (1909), nr. 1, p. 5.

51 „Conferințe pastorale", în *L*, an. I (1909), nr. 1, p. 7.

52 „Notițe și infomațiuni", în *L*, an. I (1909), nr. 8, p. 16.

53 „Deschiderea Conferințelor pastorale generale din județul Vâlcea", în *L*, an. I (1909), nr. 7, p. 11; „Notițe și informațiuni", în *L*, an. I (1909), nr. 7, p. 15 (La cele două conferințe s-a discutat despre lucrarea preotului pentru ridicarea materială și îmbunătățirea condițiilor de trai ale sătenilor, purtarea sa în societate și păcatele obișnuite de care suferă credincioșii, pe care slujitorii bisericii trebuie să le dezrădăcineze.).

54 „Cronica", în *L*, an. I (1910), nr. 12, p .14.

55 „Notițe și informațiuni", în *L*, an. I (1910), nr. 10, p. 15.

56 „Notițe și informațiuni" în *L*, an. I (1910), nr. 24, p. 12; „Note și informațiuni", în: *L*, an. I (1910), nr. 22-23, p. 22.

tul înfrățirea celor doi factori de căpetenie din viața satelor: preotul și învățătorul, ne bucurăm că începutul acesta ni-l pot oferi în primul rând cercurile culturale, mijloc de reciprocă instruire și de luminoase consfătuiri în vederea aceluiași scop urmărit: trezirea săteanului la o viață mai conștientă de sine, ferită de întunericul ignoranței, de bigotismul superstiției și de nepriceperea caznică, izvorâtoare a sărăciei și a netrebniciei lui"[57].

Cercetând izvoarele vremii, constatăm că a fost preocupat și de pregătirea cântăreților bisericești, convocând în toamna anului 1910, la reședința eparhială, pe cei din Vâlcea, pentru a fi cercetați asupra cunoștințelor și îndatoririlor legate de serviciul lor[58]. Statornic în misiune, la 3 februarie 1912 a prezidat la Centrul Eparhial conferința protoiereilor din același județ, care a stabilit printre altele subiectele pentru viitoarele conferințe preoțești[59], iar la 26 iunie a condus conferința protopopească convocată la Cozia, unde s-au luat măsuri în privința unor noi procese-verbale de inspecții cu privire la starea intelectuală a revistei și la vizitele canonice[60].

Din ziarul Minerva aflăm intenția întâistătătorului de a ridica în orașul de reședință un Cămin preoțesc pentru găzduirea și ospitalitatea preoților din eparhie[61]. În acest scop, în 1911 s-a strâns suma de 2.150 lei la Banca Râmnicului, care a fost depusă la Administrația Financiară a Județului Vâlcea sub denumirea de „fond pentru clădirea unui cămin preoțesc"[62].

Activitatea culturală. Dorind să vină în sprijinul preoților, în septembrie 1909, ierarhul de la Râmnic a înființat revista *Luminătorul,* „pentru îndemnarea talentelor la propovăduirea prin scris a adevărului. El însuși un predicator de seamă și un meșter al vorbirii, și-a făcut din revista *Luminătorul* copilul răsfățat al orelor sale de recreație spirituală"[63]. Deși Nicolae Iorga o caracteriza „cam slabă"[64], aceasta a apărut de două ori pe lună în diferite tipografii din Craiova și Râmnicu Vâlcea[65]. Menită „să sprijine toate acele idei renăscătoare ce sunt spre propășirea întregii noastre

57 „Circulara P. S. Episcop, protoereilor Eparhiei", în *L*, an. I (1910), nr. 24, p. 11.

58 „Notițe și informațiuni", în *L*, an. II (1910), nr. 6-7, p. 24.

59 „Notițe", în *L*, an. III (1912), nr. 10-11, p. 23.

60 „Notițe și informațiuni", în *L*, an. III (1912), nr. 19-21, p. 29.

61 „Notițe și informațiuni", în *L*, an. II (1910), nr. 4-5, p. 24.

62 „Donațiuni", în *BOR*, an. XXXVIII (1914), nr. 3, p. 283; P. G., *Moartea P. S. Ghenadie Georgescu...*, p. 859 (S-a hotărât alcătuirea unui fond „Ghenadie" pentru realizarea unui cămin preoțesc, pe care plănuise a-l ridica în orașul de reședință).

63 P. G., *Moartea P. S. Ghenadie Georgescu...*, p. 859.

64 Onisifor Ghibu, *Ziaristica bisericească la Români*, Sibiu, 1910, p. 129; Pr. dr. Laurențiu Rădoi, *Vâlcea, vatră de cultură și spiritualitate românească*, Editura *Alma Mater*, Sibiu, 2012, p. 94.

65 George Baiculescu et alii, *Publicațiile Periodice Românești (ziare, gazete reviste)*, București, 1969, p. 385.

Biserici naționale a preoțimii ei de pretutindeni”[66] și să adune „în juru-i tot ce clerul oltean are mai ales ca inteligență, cultură teologică și profană”[67], publicația tipărea diverse dări de seamă, notițe și informații, îndemnuri către preoți, povestiri morale, cuvântări ocazionale, recenzii, predici. Subiectele cele mai abordate erau despre: locul preotului în biserică și societate, însemnătatea religiei, vizitele canonice ale ierarhului, aspectele economice, sociale și culturale ale societății, patimile vremii, bibliotecile parohiale, aparițiile editoriale. Deși au scris în ea preoți renumiți din eparhie, precum: D. Lungulescu, Gh. Sacerdoțeanu, Ioan Mateescu, Teodor Bălășel, Matei Pâslaru și mulți alții,[68] numărul din 15 decembrie 1909 scria că numeroși slujitori ai Bisericii au refuzat revista, „care se scoate cu multe jertfe și a cărei menire e îndrumarea lucrurilor din Biserica noastră înspre mai bine”[69]. Drept urmare, a apărut doar până în 1912[70].

Pentru a ilustra mai bine activitatea culturală, considerăm necesar să notăm că, pe lângă diversele aparții din revista *Luminătorul,* în 1912 a apărut sub semnătura sa la Râmnic *Octoihul Mare*[71]. În plus, vlădica a manifestat o grijă deosebită pentru biblioteca episcopală, înființată de episcopul Ghenadie Enăceanu, crescând prestigiul acesteia prin diferite donații de carte[72].

Grija față de Seminar. Nu este lipsit de interes să precizăm că, în timpul păstoririi sale, episcopul Ghenadie și-a îndreptat atenția și spre învățământul teologic, preocupându-se de bunul mers al seminarului vâlcean, pe care l-a vizitat deseori la Mănăstirea Bistrița, unde se mutase în timpul episcopului Atanasie Mironescu. Grija statornică față de pregătirea elevilor și dragostea pentru profesori l-au determinat să participe, la 30 ianuarie 1909, la hramul școlii, unde „a brodat o înălțătoare predică pe tema înaltelor virtuți creștine de care au fost încălziți cei trei mari stâlpi ai Ortodoxiei”[73]. În anul următor, i-a trimis o telegramă directorului, prin care i-a urat „muncă mereu spornică pentru buna educație religioasă și morală a elevilor seminariști. Iar Sfinții Trei Ierarhi, sărbătoriți laolaltă de Biserică, pentru osârdia și credința lor tare, să fie pildă tuturor tovarășilor

66 Redacția, „Cuvânt înainte”, în *L*, an. I (1909), nr. 1, p. 1.

67 Administrația, „În pragul anului al treilea”, în *L*, an. III (1911), nr. 1-2, p. 1.

68 Georgeta Ghionea, „Presa ecleziastică din Oltenia, reper economic și social (1890–1945)”, în *AO*, 2017, nr. 31, pp. 120-121.

69 „Notițe și informațiuni”, în: *L*, an. I (1909), nr. 8, p. 15.

70 Georgeta Ghionea, *Presa ecleziastică din Oltenia*..., pp. 120-121.

71 Prof. dr. Nuțu Roșca, „Probleme bisericești la Săpânța”, în *Ortodoxia maramureșeană*, an. XIV (2009), nr. 14, p. 88, http://teologie.cunbm.utcluj.ro/pdf/OM_cuprins/ortodoxia_maramureseana_14_2009.pdf, accesat la 3 iunie 2021.

72 Sfânta Mitropolie a Olteniei, Râmnicului și Severinului, *Viața bisericească în Oltenia. Anuarul Mitropoliei Olteniei*, Tipografia Sf. Mitropolii a Olteniei, Râmnicului și Severinului, Craiova, 1941, p. 58.

73 „Cronica”, în *L*, an. I (1910), nr. 12, p .15.

voştri de muncă de la Seminar despre temeinicia lucrurilor săvârşite prin bună înţelegere şi armonie”[74].

Înţelegând rolul acestei instituţii pentru viitoarele generaţii de preoţi, la 1 septembrie 1911 a readus-o la Râmnic, lângă Episcopie, în vechiul local.[75] Prin adresa nr. 859 din 1911 se arată motivele care au pledat la strămutarea ei, deşi era situată „într-o admirabilă poziţie de munte, cu aer sănătos, cu apă bună, cu privelişti încântătoare”: distanţa prea mare şi lipsa unei căi ferate, procurarea cu greu a alimentaţiei, supravegherea incertă a sănătăţii elevilor în cazuri de boală şi molime, nevoia de a sta lângă chiriarh, ocrotitorul său, lipsa unei selectări eficiente a dascălilor pentru a spori conferinţele literare din Râmnicu Vâlcea şi mişcarea intelectuală a unui ateneu local şi înfrumuseţarea serviciilor liturgice de la Catedrala Episcopală şi a oraşului cu o clădire impunătoare. Totodată, ierarhul spera că va pieri cuibul de intrigi, provocat pentru diverse motive de anumiţi profesori, şi i se va reda episcopului supravegherea morală a acestei instituţii. Peste toate acestea, considera că elevii nu trebuie închişi între zidurile şcolii, fiindcă aceasta îi pregăteşte nu pentru a trăi singuratici, ci în societate, pe care păstorul de suflete este chemat s-o cunoască şi s-o sprijine[76]. Profund ataşat de seminar, la 30 ianuarie 1912 a participat la serbarea hramului, arătând în cuvinte pline de căldură menirea şcolii de a da buni slujitori, care să întrupeze, pe lângă cultură, toată educaţia sufletească ce poate desăvârşi edificiul sănătos al unei munci conştiincioase[77].

În urma unei excursii a elevilor şi cadrelor didactice de la Şcoala de cântăreţi bisericeşti din Tg. Jiu la mănăstirile gorjene, ierarhul avea să spună: „Excursiile şcolare au o netăgăduită valoare; pentru şcolile de cântăreţi însă, deşi se prezintă ca ceva nou în mersul lor, ele au un rost cu mult mai mare: nu numai că recreează spiritul, nu numai ca apropie pe elev de profesor, nu numai că dau ocazie la câştigarea unor noi cunoştinţe: dar ele sunt menite să popularizeze cântarea bisericească într-un chip uniform şi să ridice în faţa lumii nivelul cel atât de scăzut al cântăreţului nostru de azi”[78].

Ctitor de biserici. Un alt fapt care trebuie consemnat este acela că „a dat exemplul cel bun al gospodăriei din Biserică, asigurându-se prin zelul său stăruitor clădiri de biserici noi, adevărate podoabe în Eparhia celor mai numeroase monumente istorice ale ţării noastre”[79]. Astfel, şi-a îndreptat mai întâi atenţia către Catedrala Episcopală, realizând reparaţii şi restau-

74 „Notiţe şi informaţiuni”, în *L*, an. II (1911), nr. 10-11, p. 24.

75 „Notiţe şi informaţiuni ”, în *L*, an. II (1911), nr. 20-21, p. 24.

76 Pr. P. Partenie, *Anuarul Seminarului „Sf. Nicolae” din R.-Vâlcea pe anul şcolar 1924-1925 cu un scurt istoric de la înfiinţare şi până în prezent*, Tipografia, Legătoria de cărţi şi Librăria *Matei Basarab*, Râmnicu Vâlcea, 1926, pp. 111-112.

77 „Serbarea de la Patronul Seminariului (30 ianuarie a.c)”, în *L*, an. III (1912), nr. 8-9, p. 9.

78 „Notiţe şi informaţiuni ”, în *L*, an. II (1911), nr. 20-21, p. 24.

79 P. G., *Moartea P. S. Ghenadie Georgescu...*, p. 859.

rări de pictură[80], dar nu a neglijat nici mănăstirile din Oltenia. După ce în anul 1909 a sfinţit paraclisul de la Frăsinei, unde a rostit o cuvântare despre episcopul Gherasim Saffirin de la Roman, ctitorul lui[81], în 1912 i-a scris lui Constantin Dissescu, preşedintele Comisiunii Monumentelor Istorice, pentru restaurarea Mănăstirii Cozia: „Nu se leagă oare de numele celor mai măreţe locaşuri sfinte însăşi numele celor mai cu faimă dintre voievozii noştri? Căci Arnota nu e decât cuvântul care îţi redeşteaptă în minte figura lui Matei Basarab înmormântat acolo; după cum Cozia te face să pronunţi: Mircea şi Putna numele lui Ştefan cel Mare”[82].

În cursul păstoririi sale, episcopul Ghenadie s-a implicat şi în renovarea şi consolidarea multor biserici din eparhie şi va fi sfinţit altele care se vor fi construit, precum cea din comuna Creţeşti, judeţul Gorj, unde în ziua de 13 septembrie 1909 a ţinut o predică instructivă despre însemnătatea actului sfinţirii şi foloasele revărsate de biserică asupra credincioşilor creştini care nădăjduiesc în ajutorul ei[83]. Potrivit surselor vremii, la 27 mai 1910 a sfinţit Biserica *Adormirea Maicii Domnului* din Caracal, lăudând străduinţa celor care au contribuit la ridicarea ei[84], iar la 12 septembrie Biserica *Sfântul Gheorghe* din Bucura, judeţul Mehedinţi. Cu acest prilej, le-a vorbit sătenilor despre „cât de mare folos sufletesc procură credincioşilor mergerea la biserică şi ascultarea cuvântului lui Dumnezeu, despre preoţi, importanţa lor, respectul ce li se cuvine, supunerea şi ajutorul ce trebuie să le dea”[85]. Alte însemnări arată că la 31 octombrie 1910 a sfinţit capela cimitirului din Târgu Jiu, aducând în prim-plan însemnătatea bisericii şi foloasele ei pentru creştini[86], la 25 septembrie 1911 a sfinţit biserica din Ilovița, judeţul Mehedinţi, unde a predicat despre importanţa preotului în viaţa parohiei[87], iar la 23 aprilie 1912 a târnosit-o pe cea din Beneşti, judeţul Vâlcea, stăruind în cuvântul său „asupra dragostei creştine care uneşte forţele şi le prepară spre lucrări obşteşti ce vor rămâne şi într-o frumoasă peroraţie. Îşi încheie evocaţia către Dumnezeu pentru ctitorii şi binecredincioşii care traduc religiozitate în temple măreţe şi în edificii de folos public”[88].

Printre bisericile sfinţite în acest răstimp, pomenim pe cele din Băbeni-Ungureni (1910), Lăunele de Jos (1910), Greblești (1910–1912), Boghea (1910),

80 „Note și informațiuni”, în *L*, an. I (1910), nr. 22-23, p. 22.

81 „Notițe și informații”, în *L*, an. (1909), nr. 1, p. 8.

82 „Ghenadie, episcopul Râmnicului și Noul Severin, în chestia restaurării mănăstirei Cozia-Vâlcea”, în *L*, an. IV (1912), nr. 3-4, p. 24.

83 Asistent, „Sfințirea bisericii din comuna Creţeşti, Gorjiu”, în *L*, an. I (1909), nr. 2, p. 8.

84 „Note și informațiuni”, în *L*, an. I (1909), nr. 19, p. 16.

85 Econom Durak – Turnu Severin, „O sfințire de biserică”, în: *L*, an. II (1910), nr. 2-3, p. 8.

86 Asistent, „Dare de seamă asupra Capelei Cimitirului orașului Târgul-Jiului”, în *L*, an. II (1910), nr. 6-7, p. 23.

87 V. Gh. D., „Sfințirea Bisericei din Ilovița-Mehedinți”, în *L*, an. III (1911), nr. 3-4, p. 23.

88 „Notițe și informațiuni”, în *L*, an. III (1912), nr. 16-18, p. 31.

Roești (1907–1911), Zlătărei (1902–1910), Rusănești (1910–1912), Merișești (1910–1912), Cioponești (1909–1911), Popești (1903–1910) și Aninoasa (1911), în județul Vâlcea,[89] Bumbești-Jiu (1910), Alimpești (1911), Sârbești (1911), Turcenii de Sus (1911), în Gorj, Bulbuceni (1910), Gubaucea (1911), Pârșani (1911), Sărbătoarea (1910) și Dobromira (1911), în Dolj, Caracal (1910), Fărcașul de Jos (1910) și Ciocănești (1910), în Olt, Bărboi (1910), Padina Mare (1910), Bădișeti (1911), Corzu (1911), Croici (1911) și Colibași (1911), în Mehedinți.[90]

Paralel cu această activitate a hirotonit și mulți preoți pe seama bisericilor oltene. De pildă, la 25 ianuarie 1911 a hirotonit pe Luchian Iliescu pe seama parohiei Vârtopu, din județul Dolj,[91] la 7 februarie 1911, pe Gh. Pârșcoveanu pe seama Catedralei din Turnu-Severin,[92] iar la 9 octombrie 1911, pe ierodiaconul Ilarion Christea pe seama Mănăstirii Bistrița și diacon pe spiritualul seminarului, monahul Sofronie[93].

Actele de caritate. O altă latură însemnată din activitatea sa este cea filantropică, fiind considerat, pe bună dreptate, „un suflet neobișnuit de bun și generos, o vrednicie rară". De la început a înțeles să vină în sprijinul credincioșilor săi, săvârșind numeroase fapte de milostenie, care au rămas în memoria celor ce l-au prețuit: „a încurajat toate mișcările filantropice, numele său figurând peste tot, ca un minunat exemplu al milosârdiei [...] Ce voi zice însă de neprețuitul său fond sufletesc? Căci era Unul din cele rari: neasemănat prin iubire părintească, prin blândețe, prin bunătate, prin spirit de împăciuire"[94]. Informațiile păstrate ne arată că s-a achitat „cu multă vrednicie" de îndatorirea la care a fost chemat, a propovăduit dragostea creștină[95] și a ajutat multe instituții din cuprinsul eparhiei sale. Astfel, în decembrie 1909 a donat suma de 100 lei Societății Cantinelor școlare din Craiova[96], iar în 1911 a acordat Societății *Mângâerea* aceeași bani pentru ajutorarea copiilor săraci[97], 20 de lei Băncii Populare Jitianu, din județul Dolj, 20 de lei Corporației meseriilor unite din Caracal,[98] 1.000

89 Laurențiu Rădoi, *Vâlcea...*, pp. 153-452; (La 27 februarie 1911, a sfințit biserica *Cuvioasa Parascheva* din Râmnic.) vezi „Notițe și informațiuni", în *L*, an. II (1911), nr. 12-13, p. 24.

90 Sfânta Mitropolie a Olteniei, Râmnicului și Severinului, *Viața bisericească în Oltenia. Anuarul Mitropoliei Olteniei...*, pp. 133-797.

91 „Notițe și informațiuni", în *L*, an. II (1911), nr. 10-11, p. 24.

92 „Notițe și informațiuni", în *L*, an. II (1911), nr. 12-13, p. 24.

93 „Note și informațiuni", în *L*, an. III (1911), nr. 3-4, p. 24.

94 P. G., *Moartea P. S. Ghenadie Georgescu...*, pp. 856, 859.

95 G., „Instalarea P. S. Sofronie, Episcopul Râmnicului-Noul Severin", în *BOR*, an. XXXVII (1913), nr. 3, p. 257.

96 „Notițe și informațiuni", în *L*, an. II (1910), nr. 8-9, pp. 23-24.

97 „Notițe și informațiuni", în *L*, an. II (1911), nr. 10-11, p. 24.

98 „Notițe și informațiuni", în *L*, an. II (1911), nr. 12-13, p. 23.

de lei pentru căminul preoțesc care urma să se ridice la Râmnicu Vâlcea[99] și 200 lei pentru cei păgubiți de inundațiile din Moldova[100].

Activitatea sinodală. Pentru a-i cunoaște mai bine personalitatea, trebuie să punem în lumină și activitatea sa în cadrul Sfântului Sinod. Păstor cultivat, dinamic și echilibrat, „iubitor al clerului de mir luminat și conștient, s-a bucurat întotdeauna de chemarea lui în înaltul sfat Bisericesc alături de Ierarhii Bisericii". Opiniile sale au atras atenția și prețuirea episcopului Evghenie Humulescu, care avea să-i schițeze astfel activitatea sinodală: „Cuvântul, autoritatea și pilda au întovărășit de-a pururea vrednicia sa episcopală [...] În Sfântul Sinod cuvântul său era după graiurile Apostolului Pavel, cuvânt sănătos lămurit, cuvânt dres cu sare, nicidecum searbăd. P.S.Sa înlătura în tovărășia fraților săi toate tulburările care neliniștesc pacea sufletului și nu îngăduia nimic din ceea ce ar fi fost împotriva bunelor raporturi și a binelui obștesc. Următor și cironom sfintelor învățături ale Domnului nostru Iisus Hristos, propovăduitor al păcii, cu orice preț, Episcopul Ghenadie înțelegea că între păstorii duhovnicești și între păstori și oameni cu chibzuință neînțelegerile se pot înlătura pe o cale pașnică, dacă se pune mai mult temei pe judecata sănătoasă decât pe simțăminte ori pe ambiții deșarte"[101].

Din actele înaltului for rezultă că la 1 mai 1908 a fost ales în Comisia pentru cercetarea manualelor de învățământ religios pentru cursul primar[102], iar la 23 octombrie a fost de acord cu propunerea mitropolitului primat de amânare a retipăririi *Bibliei,* „pentru că la o lucrare așa de însemnată trebuie să lucrăm cu toții și să avem în vedere toate edițiunile. Când s-a hotărât retipărirea *Noului Testament* după ediția de la Mănăstirea Neamț s-a lucrat cu multă îngrijire, s-a revăzut de aproape cuvânt cu cuvânt și P.S.Sa a lucrat o vară întreagă împreună cu P.S. Episcop al Argeșului la revizuirea textului, la confruntarea paralelelor și alcătuirea titlurilor fiecărui capitol"[103]. Din alte însemnări, reiese că la 21 octombrie 1909 a semnat alături de alți ierarhi propunerea mitropolitului Moldovei ca protopopii și revizorii școlari din cuprinsul unei eparhii să se întrunească în conferință sub președinția chiriarhului pentru a îndruma credincioșii de la sate pe calea binelui sub conducerea preoților și a învățătorilor[104]. Nu trebuie să trecem cu vederea nici faptul că la 14 mai 1910 a dezaprobat, împreună cu ceilalți membri, campania de denigrare dusă de anumiți preoți împotriva Bisericii[105], iar la

99 „Notițe și informațiuni", în *L*, an. II (1911), nr. 14-16, p. 32.

100 „Notițe și informațiuni", în *L*, an. II (1912), nr. 23-24, p. 23.

101 P. G., *Moartea P. S. Ghenadie Georgescu...*, pp. 851, 859.

102 „Acte oficiale", în *BOR*, an. XXXII (1908), nr. 3, p. 246; „Acte oficiale", în *BOR*, an. XXXII (1908), nr. 8, p. 847.

103 „Acte oficiale", în *BOR*, an. XXXII (1908), nr. 8, p. 872.

104 „Sumarul ședințelor Sfântului Sinod", în *BOR*, an. XXXIII (1909), nr. 8, pp. 894-895.

105 „Acte oficiale. Propunerile Sf. Sinod la ședința de la 14 mai a.c.", în *BOR*, an. XXXIV (1910), nr. 2, pp. 206-207.

ședința din 18 mai 1912 a intervenit privitor la solicitarea lui Ștefan Dinulescu de a fi numit redactor al revistei *Biserica Ortodoxă Română,* propunând să fie prins în bugetul viitor de ministrul Cultelor. Câteva zile mai târziu, a solicitat ca ierarhul Evghenie Humulescu să fie ales inspector al școlilor de cântăreți bisericești, iar directorul Tipografiei Cărților Bisericești să primească o indemnizație pentru osteneala sa și ca director al revistei mai sus amintite, propunere acceptată în unanimitate[106]. Pentru a aplana neînțelegerile dintre Societățile cântăreților din București, *Ioan Cucuzel* și *Macarie,* în ședința din 24 octombrie a împărtășit opinia mitropolitului primat să fie chemate la discuții, pentru a înceta acest scandal dăunător bunei ordini bisericești[107].

Corespondența. Din corespondența purtată în acest timp, se cuvine să evocăm în primul rând o adresă trimisă președintei *Societății Ortodoxe a Femeilor Române,* Anastasia Filipescu, în urma apelului acestora din 12 iunie 1911, în care își exprimă dorința „ca această cetățuie de apărare a patrimoniului nostru strămoșesc să se prefacă în marea cetate a românismului întreg conștient de credința, de datinele și de conștiința lui ca neam”[108]. În aceeași măsură, merită să fie pomenite cele două telegrame expediate în luna septembrie, cu prilejul jubileului Univesității din Iași, rectorului Universității, prin care salută acest eveniment important „a celui mai înalt așezământ cultural din scumpa Moldovă” și mitropolitului Pimen al Moldovei, în care își exprimă regretul de a nu putea să participe, urându-i totuși „ca serbări de felul celor anunțate să se repete neîncetat în viața neamului nostru, pentru întărirea țării și desăvârșirea Culturii naționale”[109]. De asemenea, ne-a rămas de la el o scrisoare trimisă lui Nicolae Iorga cu prilejul redeschiderii cursurilor de vară la Vălenii de Munte, în care admiră proiectul marelui istoric, „care și-a găsit vrednic răsunet pretutindinea, de vreme ce însăși Alteța Sa Regală, Principele Carol, s-a simțit atras de focarul de lumină ce radiează din tainicul și pitorescul sat Văleni-Prahovei. Din parte-mi vă felicit călduros și rog pe Bunul Dumnezeu să-mi rezerveze putința de a participa și eu pe viitor la interesantele cursuri de vară și să desăvârșească cât de curând idealul ce nutriți pentru mintea și inima românească”[110].

În sfârșit, menționăm telegrama adresată de vrednicul episcop la Congresul profesorilor de Religie preotului Constantin Nazarie, președintele acestei întruniri din București, din care spicuim: „Înapoindu-mă din vizita canonică și găsind telegrama, vă mulțumim călduros pentru bunele urări și doresc din tot sufletul ca congresul în care sunteți întruniți să fie izvor de lumină și învățătură, înconjurat de roadele cele mai frumoase în ceea ce privește întărirea credinței în sufletele copiilor ce vă sunt încredințați”[111].

Alte activități. Pentru a avea o imagine cât mai complexă asupra faptelor sale, se cuvine să scriem că a luat parte și la alte evenimente deosebite din viața Bisericii și a comunității oltene. Scurte însemnări arată că la 23 aprilie 1909 a vizitat Biblioteca Județeană din Craiova[112], iar după câteva luni a sfințit cona-

106 „Acte oficiale. Sumarele sedințelor Sf. Sinod”, în *BOR*, an. XXXVI (1912), nr. 4, pp. 342, 353, 355.

107 „Desbaterile Sfântului Sinod din sesiunea de toamnă. Anul 1912”, în *BOR*, an. XXXVI (1913), nr. 11, p. 63.

108 Pr. P. Partenie, „Societatea ortodoxă a Femeilor Române și adresa P. S. Episcop Ghenadie”, în *L*, an. II (1910), nr. 1, pp. 7-8.

109 „Note și informațiuni”, în *L*, an. III (1911), nr. 3-4, p. 23.

110 „Dări de seamă”, în *L*, an. III (1912), nr. 19-21, p. 24.

111 „Notițe și informații”, în *L*, an. IV (1912), nr. 3-4, p. 24.

112 Prof. Gabriela Braun, „Autografe într-un volum – Muzeul Aman.

cul boierilor Lahovari, care a devenit sediul Primăriei Râmnicului până după cel de-Al Doilea Război Mondial[113], iar la 11 octombrie a participat la punerea pietrei de temelie la noul local al gimnaziului *Alexandru Lahovari* și a inaugurat localul de școală primară și școală frobeliană a orașului[114]. După ce la 24 aprilie 1910 a inaugurat, alături de ministrul Spiru Haret, localul școlii de agricultura din Poiana Mare[115], la scurt timp, a fost ales membru de onoare al Cercului artistic și literar *Artă și muncă,* ale cărui baze s-au pus la sediul Băncii Funcţionarilor Publici din Râmnicu Vâlcea, la 26 iunie, pentru cultivarea sentimentelor morale și dezvoltarea facultăților intelectuale și fizice prin ținerea de conferințe, înființarea unei biblioteci populare, excursii[116]. O altă informație ne arată că la 17 octombrie a participat la Turnu Severin la punerea temeliei edificiului salubrității publice a orașului și apoi a localului comerțului cu statul vecin, în prezența prim-ministrului I.I.C.Brătianu, declarând că se simte mândru de fiecare dată când binecuvintează astfel de proiecte necesare în eparhia olteană, „unde se păstrează cel mai curat caracter românesc și s-au plămădit atâtea acte care au avut influență mântuitoare asupra tuturor românilor”[117]. După nici o lună, la 28 noiembrie 1910, a fost prezent la inaugurarea noului local al gimnaziului din Râmnicu Vâlcea, unde a săvârșit serviciul religios, în prezența ministrului Cultelor, care a văzut cu acest prilej noile lucrări săvârșite la catedrală[118].

Potrivit altor documente, la 11 februarie 1911 a fost primit în audiență la Rege pentru a prezenta un memoriu în privința activității episcopale și a nevoilor clerului oltean[119], la 8 mai a participat la slujba de înmormântare a lui Barbu Constantinescu, profesorul său de la seminar și facultate[120], iar la 17 iulie a oficiat un serviciu religios cu prilejul banchetului ținut în orașul de la poalele Capelei de Cercul Meseriașilor din București, unde a vorbit despre „nepieritoarele virtuți patriotice și care sunt tot atâtea amintiri prețioase pentru orice bun român care vine să se reculeagă înaintea monumentelor de religiozitate și de eroism ale trecutului românesc”. Cu această ocazie, a arătat în cuvinte simple „de cât folos trupesc sunt călătoriile de acest fel pe la locurile și monumentele noastre istorice, sfintele mă-

Din arhivele Bibliotecii «Alexandru și Aristia Aman din Craiova»”, http://greenstone.bjc.ro/greenstone/collect/documen1/index/assoc/JAutogra.dir/autografe_si_dedicatii_1834-1946.pdf, accesat la 3.06. 2021.

113 *Cronica cercetărilor arheologice din România, Rapoarte preliminare de cercetare arheologică. Raport de cercetare arheologică*, 2007, http://cronica.cimec.ro/detaliu.asp?k=3959, accesat la 5 iunie 2021.

114 Antideluvian, „Notițe și informațiuni”, în *L*, an. I (1909), nr. 4, pp. 15-16.

115 „Notițe si informațiuni”, în *L*, an. I (1910), nr. 16, p. 16.

116 „Notițe și infomațiuni”, în *L*, an. I (1910), nr. 20-21, p. 24.

117 Asistent, „P.S. nostru Episcop la Severin în ziua de 17 octombrie 1910”, în *L*, an. II (1911), nr. 10-11, pp. 11-12.

118 „Notițe și informațiuni”, în *L*, an. II (1910), nr. 6-7, p. 24.

119 „Note si infomațiuni”, în *L*, an. I (19100, nr. 13, p. 16.

120 G., „D-rul Barbu Constantinescu”, în *BOR*, an. XXXV (1911), nr. 3, p. 335.

năstiri îndeosebi, unde răsar parcă și azi din pacea lor sihastrică numele atâtor bravi Domnitori (ca Matei Basarab de la Arnota și Mircea cel Bătrân de la Cozia) și a atâtor alți buni strămoși, al căror glas vijelios a îmbărbătat neamul pentru păstrarea patrimoniului nostru național". Din *Gazeta Meseriașilor*, apărută la București, aflăm că predica sa a fost apreciată, iar cuvântarea „cum rar se poate rosti astfel de măreț, de înălțător și sigur de sine cuvântul unui Vlădică față de credincioșii însetați de adevăr"[121].

Nu mai puțin important este faptul că, în același an, la 24 decembrie, a așteptat pe peronul gării din Râmnicu Vâlcea trupul răposatului episcop Gherasim Timuș al Argeșului, pe care l-a condus la Mănăstirea Turnu, unde își doarme azi somnul de veci[122]. După învestirea episcopului Teodosie pe seama Eparhiei Romanului, ierarhul Olteniei a fost însărcinat prin Decret regal să gireze afacerile Mitropoliei Ungrovlahiei până la întărirea ca mitropolit a lui Conon Arămescu-Donici, ales de Marele Colegiu la 14 februarie 1912[123].

Nu în ultimul rând, se cuvine să precizăm că la 1 aprilie 1912 a fost prezent în Catedrala Mitropolitană din București la slujba de hirotonire a episcopului-vicar Teofil Mihăilescu, fost slujitor la Râmnic, alături de mitropolitul primat și episcopul Valerian Râmniceanul[124], iar la 26 august a oficiat slujba de punere a pietrelor de temelie la Prefectura Județului Vâlcea și la monumentul ridicat în amintirea eroilor Războiului de Independență, în prezența miniștrilor Ion N. Lahovari și C. Arion[125].

Sfârșitul vieții. După o păstorire de nici patru ani deplini, deși era tânăr, în plină putere de muncă și activitate, a încetat din viață în noaptea de vineri, 23/24 noiembre 1912, la locuința sa din București, strada Toamnei, nr. 30, din cauza unei boli îndelungate. Cu o zi înainte, a fost vizitat de Constantin Dissescu, ministrul Cultelor, pe care l-a rugat să fie înmormântat ca simplu monah, iar hainele și odăjdiile sale să fie dăruite Bisericii Sfântul Spiridon din Iași, unde a fost arhiereu timp de 7 ani. Ultimele lui cuvinte au fost: „Doamne, dă-mi zile ca să-mi închin restul vieții Bisericii și neamului!" În prezența a numeroase rude și prieteni, profesori și elevi[126], a fost prohodit fără onoruri militare, după dorința sa, la Biserica *Antim,*

121 „Notițe și informațiuni", în *L*, an. II (1911), nr. 23-24, p. 24.

122 P. G., „Moartea P. S. Gherasim Timuș, Episcopul Argeșului", în *BOR*, an. XXXV (1912), nr. 10, p. 1088.

123 „Notițe", în *L*, an. III (1912), nr. 10-11, p. 24.

124 G., „Cei trei tineri arhierei", în *BOR*, an. XXXVI (1912), nr. 1, p. 7; † Arhiereul Dr. Veniamin Pocitan Ploeșteanul, *Arhiereii vicari în Biserica Ortodoxă Română. Vicarii Arhiepiscopiei Bucureștilor, Mitropoliei Ungro-Vlahiei și Patriarhiei Române,* București, 1937, p. 45.

125 „Notițe și informațiuni", în *L*, an. IV (1912), nr. 1-2, p. 23.

126 „Cronică. Moartea P. S. S. Episcopului Ghenadie al Râmnicului Noului Severin", în *C*, an. XXXL (1912), nr. 12, pp. 667-668 (Bolnav de antrax, medicii i-au făcut operație, dar nu a reușit).

apoi înmormântat în Cimitirul Bellu, în ziua de 25 noiembrie, alături de fratele său, generalul dr. Georgescu, de un sobor de ierarhi și preoți, în frunte cu mitropolitul primat. Cu acest prilej, episcopul Evghenie Humulescu Piteșteanul, care a vorbit în numele Sfântului Sinod, a spus printre altele: „Înzestrat cu toate însușirile cerute unui păstor al sufletelor, a căutat ca pe acestea să le pătrundă cu duhul smereniei lui Hristos, Căruia a slujit. Cele din urmă graiuri ale gurii sale dovedesc acestea cu prisosință, iar chipul smerit în care a voit și a dorit să fie înmormântat face proba și pilda unui Părinte bisericesc care căuta mai ales la milostivirea lui Dumnezeu, decât la slava lumii acesteia".

Prezent la slujbă, episcopul-vicar al Râmnicului, Sofronie Vulpescu, a ținut, la rândul său, o elogioasă cuvântare, în care i-a zugrăvit pe scurt frumoasa activitate desfășurată în ținuturile Olteniei: „Vreme de 4 ani, cât am lucrat cu P.S.Sa, am putut cunoaște și aprecia sufletul ales al celui ce a adormit întru Domnul. Administrator conștiincios, nu neglija niciodată interesele păstoriților săi, ale căror nevoi le cunoștea, deoarece străbătuse în toate colțurile Eparhiei sale, inspectând toate bisericile. Ierarh vrednic, pusese la baza vieții sale principiul evanghelic care ne învață să iubim pe aproapele nostru ca pe noi înșine. La aceste însușiri se adaugă o simțire caldă de bun și luminat patriot. Mare iubitor al monumentelor istorice, P.S.Sa avea dorința să înființeze o lavră în Banatul Olteniei, la Tismana. Moartea crudă l-a răpit încă înainte de a fi înfăptuit această dorință a sa. Plin de respect și de dragoste pentru sufletul său cel atât de frumos înzestrat, ne plecăm capetele în fața voinței Celui atotputernic…".

Cuvinte la fel de laudative a rostit și episcopul Vartolomeu Băcăuanul, administratorul Casei Bisericii, care peste câțiva ani îl va urma în scaunul ierarhic de la Râmnic: „Preasfințitul Ghenadie a dus cu sine în lumea înaltă în care s-a mișcat acea simpatie fermecătoare și acea statornicie sufletească care formează nota originală a Românilor din vremuri bune și care este și astăzi destul de firească sătenilor noștri de neam cum se cade […] Ori pe unde a trecut P.S. Ghenadie a știut să-și deschidă cărări cu urme menite să rămână și să pună pe faptele îndeplinite pecetea izbânzilor statornice, pentru că Preasfinția Sa știa să vorbească și minților, dar mai ales știa să vorbească inimilor; și este îndeobște cunoscut că puterea sufletească prin care se pot îndeplini jertfele cerute de binele mulțimii e mai mult inima decât mintea, întrucât cu mintea omul se pleacă mai mult către propriul lui interes, pe când cu inima omul își iese afară de sine, adică în lumea largă a aproapelui, ori de câte ori e prins de setea adevăratelor iubiri"[127].

Adăugăm aici și mărturia mitropolitului Nicolae Bălan al Ardealului, pe atunci student la Facultatea de Teologie, care i-a consemnat trecerea la cele veșnice însoțită de multe aprecieri: „Eparhia Râmnicului-Noului-Severin, cea mai aproape de noi și cu care odinioară aveam foarte folositoare legături culturale, a rămas văduvită pe urma morții neașteptate a harnicului păstor al ei, P.S. Episcop Ghenadie. Răposatul episcop n-a fost dintre aceia despre a căror activitate auzi multe și de departe, dar cu atât mai plăcut atins rămâneai când, apropiindu-te de el, simțeai că ai intrat într-o atmosferă de bunătate și noblețe, de sincere năzuințe de a lucra pentru binele turmei ce o păstorea […] Prin moartea lui neașteptată, Biserica românească pierde un bărbat de valoare, care și în mijlocul suferințelor din urmă

127 P. G., *Moartea P. S. Ghenadie Georgescu…*, pp. 850-860.

se rugă lui Dumnezeu: «Dă-mi Doamne viață, ca să-mi închin și restul zilelor pentru binele Bisericii și al neamului!» Pe mormântul lui proaspăt depunem o lacrimă și noi, care l-am primit în inimile noastre și care îi vom păstră o scumpă amintire"[128].

Pentru munca lui neobosită, pusă în slujba credinței străbune, Nicolae Iorga i-a închinat câteva rânduri în ziarul său, *Neamul românesc,* arătând că: „În Ghenadie, episcop al Râmnicului, mort tânăr, Biserica pierde pe unul din cei mai buni șefi ai săi, iar mișcarea de moralizare și înălțare ideală a poporului românesc, pe unul din cei mai sinceri și călduroși luptători. Într-o epocă tristă pentru clerul înalt al României, el a știut să fie la înălțimea Vlădicilor curați din vremurile bune, care își încheiau viața gândindu-se la Biserică și la Neam, cărora ar fi dorit să le poată închina, din mila Domnului, silinți și mai îndelungate. Ochiul lui ager a descoperit repede în haosul de idei și în vălmășagul de strigăte al zilelor noastre, unde se pregătește sub steag nou oastea cea bună [...] Numele lui va trece între ale celor care înainte de faptul zilei s-au trezit pentru călătoria cea fără de răsplată"[129].

În sfârșit, facem apel la însemnările profesorului Petre Gârboviceanu, care încheie astfel necrologul său: „Biserica Ortodoxă Romană a pierdut prea de timpuriu pe un bun păstor al ei; iar Țara, pe un inimos și devotat fiu. Cât n-ar fi lucrat el în serviciul Bisericii și al Țării! Și câte speranțe nu se puneau în el! Se vede însă și acum și totdeauna cât de nepătrunse și de misterioase sunt tainele Dumnezeirii! Ne plecăm capul și rugăm fierbinte pe Cel Atotputernic ca să inspire pe cei în drept spre a-i da un vrednic urmaș în conducerea scumpei lui Eparhii. Să-i fie țărâna ușoară și amintirea veșnică!"[130].

Din cele prezentate până aici, reiese că episcopul Ghenadie a fost o personalitate de seamă a vieții bisericești oltene din prima perioadă a secolului trecut, un bun păstor de suflete, un om harnic și darnic, însuflețit de dragostea pentru semeni, cu o înțelegere profundă a rostului vieții, dar, mai ales, un neobosit lucrător în via Domnului, care a revigorat viața duhovnicească în Eparhia Râmnicului, interesându-se în chip deosebit de preoții săi, pe care i-a vizitat până în cele mai îndepărtate colțuri ale Olteniei. Iată câteva motive care ne obligă să-i cinstim memoria, cu nădejdea că pe viitor vor fi și alți iubitori ai trecutului nostru care se vor apleca asupra vieții și activității lui pentru a scoate la lumină alte înfăptuiri vrednice de laudă din scurta sa păstorire, puse în slujba Bisericii și a neamului nostru.

128 N. B., † *P. S. Sa Episcopul Ghenadie al Râmnicului...,* pp. 591-592.

129 N. Iorga, *Oameni cari au fost,* București, Fundația Pentru Literatură și Artă „Regele Carol II", 1935, pp. 32-33

130 P. G., *Moartea P. S. Ghenadie Georgescu...,* p. 862.